

نظام جدید آموزش و پرورش، از فرصت تا تهدید

این روزها، ساختار نظام آموزش و پرورش کشور، در شرف تغییرات گسترده ای قرار گرفته است. تغییراتی که به زودی بر روی زندگی بیش از 13 میلیون دانش آموز ایرانی، تاثیر مستقیم خواهد گذاشت.

جام جم آنلاین: این روزها، ساختار نظام آموزش و پرورش کشور، در شرف تغییرات گسترده ای قرار گرفته است. تغییراتی که به زودی بر روی زندگی بیش از 13 میلیون دانش آموز ایرانی، تاثیر مستقیم خواهد گذاشت. قرار است از سال بعد، کلاس ششم ابتدایی نیز به دبستان ها اضافه شود و حتی احتمالا محتوای برخی از دروس هم با توجه به منطقه جغرافیایی، هوش و جنسیت دانش آموزان، تفکیک خواهد شد. "جام جم آنلاین" ضمن واقف بودن به اهمیت موضوع که دیر یا زود، میلیون ها خانواده ایرانی را درگیر خود خواهد کرد و همچنین مطابق با رسالت مطبوعاتی و آگاهی رسانی که بر عهده دارد، به تشریح و واکاوی تاثیرات پرشمار این نظام جدید آموزشی بر آینده فرزندان این مرز و بوم می پردازد.

اگر طبق وعده های دولت جلو برویم، در سال آینده، "نظام 3-3-6" شکل جدیدی از ساختار آموزشی کشور خواهد بود که در آن، علاوه بر حذف مقطع پیش دانشگاهی، کلاس پایه ششم نیز مانند عصر پدران و پدربزرگ های ما، دوباره مهمان دبستان های کشور می شود.

دولت می گوید که اعمال این حجم از تغییرات عمده در نظام آموزش و پرورش، مطابق با اهداف "سند تحول بنیادین آموزش کشور" است و در همین راستا، مجموعه مدیران وزارت آموزش و پرورش هم به شدت اصرار دارند که از مهرماه سال 1391، حتما این برنامه را اجرا کنند.

در حالی که دولتی ها معتقدند با اجرای این طرح، کیفیت آموزش در مدارس ایران افزایش خواهد یافت، اما بسیاری از نمایندگان مجلس و کارشناسان آموزشی بر این باور هستند که اجرای این طرح در شروع سال تحصیلی جدید، شتابزده و غیر کارشناسی است.

"جام جم آنلاین" ضمن واقف بودن به اهمیت وافر این موضوع که دیر یا زود، میلیون ها خانواده ایرانی را درگیر خود خواهد کرد و همچنین مطابق با رسالت مطبوعاتی و آگاهی رسانی که بر عهده دارد، به تشریح و واکاوی تاثیرات پرشمار این نظام جدید آموزشی بر آینده فرزندان این مرز و بوم می پردازد.

نظام جدید آموزش و پرورش از منظر دولتی ها

ابراهیم سحرخیز، معاون آموزش متوسطه وزیر آموزش و پرورش در گفت و گو با خبرنگار [#171جام جم آنلاین](#)؛ بر این باور است که با اجرای نظام جدید آموزش و پرورش، در نهایت به سمت یک سیستم آموزشی پویا و هدفمند حرکت خواهیم کرد.

"اصلا نباید به این سیستم جدید، تنها از بعد تغییر ساختار نگاه کنید، بلکه هدف ما از این کار، بالا بردن سطح آموزش است. متأسفانه برخی ها فقط به پوسته و قالب توجه می کنند و تنها از شش ساله شدن دوره ابتدایی سخن می گویند، در حالی که این نظام جدید می خواهد که یک سلسله تغییرات وسیع در کیفیت و محتوای دروس ایجاد کند."

سحرخیز با بیان این که در جریان اجرای نظام جدید آموزشی، از فناوری های نوین استفاده می شود، اضافه کرد: ما در نظر داریم که دو درس با عناوین "تفکر و پژوهش" و "کار و فناوری" را به کتاب های آموزشی کلاس ششم اضافه کنیم و در کل برای تحقق اهداف این طرح عظیم، مشکل حادی نداریم.

"ببینید ما در حال حاضر، قریب به پنج میلیون دانش آموزان ابتدایی واجب التعلیم داریم، حالا اگر همین دانش آموزان وارد مقطع ششم ابتدایی شوند، در حقیقت ما با این کار خود به خود توانسته ایم که یک سال به مقطع واجب التعلیم های خود اضافه کنیم."

وی با اشاره به این که هم اکنون دانش آموزان 123 کشور دنیا، پس از پنج سال آموزش در مدارس، وارد پایه ششم ابتدایی می شوند، عنوان کرد: صد در صد دانش آموزان واجب التعلیم ما در دوره ابتدایی هستند و باید بپذیریم که دانش آموز ایرانی پس از گذراندن کلاس پنجم ابتدایی، هنوز کودک است و برای ورود به یک دوره بالاتر آمادگی ذهنی ندارد.

"بر خلاف نقدهایی که می شود، معتقدم این طرح جدید، بار مالی و آموزشی سنگین و جدیدی بر مجموعه آموزش و پرورش کشور

وارد نخواهد کرد. در عین حال ما باید در نظر داشته باشیم که اگر می‌خواهیم یک تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش ایجاد کنیم، در نتیجه باید برخی از هزینه‌های جانبی آن را هم به جان بخریم."

در همین راستا، مهدی نوید ادهم، دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش نیز در گفت و گو با خبرنگار ما، ضمن دفاع از اجرای این طرح در سال جدید تحصیلی، گفت: مجموعه مدیران ارشد آموزش کشور، می‌خواهند با جسارت تمام، نقش خود را در تحقق اهداف سند چشم‌انداز توسعه ایفا کنند. این سند به منزله قانون اساسی آموزش و پرورش ایران است و قطعاً در سال 1391 نیز اجرا خواهد شد.

"هدف ما تنها تغییر ساختار نیست، بلکه تغییر ساختار، به منزله ظرفی خواهد بود که در آن راحت‌تر می‌توانیم تغییر محتوای نظام آموزشی را اجرا کنیم."

وی در ادامه به مشکلات اجرای این طرح اشاره کرد و اظهار داشت: می‌پذیریم که در این مسیر با موانع گوناگونی روبرو هستیم. به موقع رسیدن کتاب‌ها با محتوای جدید در سال 1391، تطبیق قوانین و مقررات برای مردودی‌ها، تکمیل کردن تعداد معلمان مقطع ششم و نبود فضای فیزیکی کافی برای تغییر برخی از مدارس پنج کلاسه به 6 کلاسه، از جمله این موانع است.

"برای تمامی دغدغه‌های نمایندگان محترم مجلس و کارشناسان آموزشی، پاسخ‌های علمی داریم. مثلاً در جلساتی که با کارشناسان نوسازی داشتیم و در طی آن، تمام مدارس ابتدایی را بازبینی کردیم، متوجه شدیم که بیش از 85 درصد از مدارس ایران، برای اضافه کردن یک کلاس درس به مدرسه با هیچ مشکلی روبرو نیستند."

"برای آن 15 درصد باقیمانده از مدرسه‌ای که امکان اضافه کردن کلاس ششم را ندارند نیز راهکارهای مختلفی داریم. مثلاً می‌توانیم در این‌گونه مدارس، اتاق‌های اداری را به کلاس درس تبدیل کنیم."

نوید ادهم با بیان این که هیچ معلم مقطع راهنمایی به اجبار به پایه ششم فرستاده نمی‌شود، تأکید کرد: برخلاف ادعاهایی که مطرح می‌شود، اضافه شدن پایه ششم، هیچ بار مالی به دولت اضافه نمی‌کند؛ زیرا قرار نیست دانش‌آموز جدیدی به مدارس ما اضافه شود. همچنین در این راه از معلمین "داوطلب" دوره راهنمایی برای تدریس پایه ششم استفاده خواهیم کرد و هیچ اجباری هم در این خصوص وجود ندارد.

"بر اساس مطالعات عمیقی که در طی 6 سال اخیر انجام شده است، این سند جامع می‌تواند زمینه‌دستیابی به آموزش و پرورش پویا و فعال را در کشور فراهم کند."

می‌ترسیم به سرنوشت یارانه‌ها دچار شویم

علی عباسپور تهرانی فرد، رئیس کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی، در گفت و گو با خبرنگار [#171](#)؛ جام جم آنلاین [raquo](#)؛ ضمن اعتراض نسبت به نحوه اجرای این طرح، تصریح کرد: ترس اصلی ما این است که در جریان اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، به سرنوشت ناگوار یارانه‌ها دچار شویم.

"ما با اجرای این طرح در مهرماه سال 1391 مخالفیم. در جریان اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها نیز دولت به حرف نمایندگان گوش نکرد و نرخ بالای ارز، وجود نقدینگی بالا و آشفتگی اقتصادی فعلی نیز محصول همین بی‌توجهی به توصیه‌های کارشناسان و نمایندگان ملت است. به همین خاطر، دولت باید در اجرای این سند آموزشی به سخنان و مشورت‌های نمایندگان مردم گوش دهد."

در حالی که تلاش کردیم تا در یک بازه پنج‌ساله، مدارس کشور را نوسازی کنیم اما با اجرای ساختار 3-3-6، دوباره باید معلم، کتاب و مدرسه را برای ساختار آموزشی جدید، تغییر دهیم که انجام این کار برخلاف ادعای دولت، بسیار هزینه‌بر است. عباسپور در ادامه به بی‌توجهی دولت به محتوای سند تحول آموزش و پرورش اشاره کرد و گفت: 6 سال پیش تصویب کردیم که معاونت پرورشی در مدارس احیا شود اما نه در دولت نهم و نه در دولت دهم، این امر محقق نشده است.

"در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ذکر شده است که در فرآیند آموزش در مدارس باید به حیات طیبه اسلام توجه بیشتری شود اما تاکنون آموزش و پرورش هیچ اقدام عملی در این راستا انجام نداده است. فقط شاهد هستیم که گاهی معاونان آموزش و پرورش

که عمر مدیریتی برخی از آن ها هم به 6 ماه نمی رسد، در این راستا به برخی از فعالیت هایشان چون روخوانی قرآن در مدارس اشاره می کنند!

وی با بیان این که تبدیل مقاطع آموزشی به چهار دوره سه ساله، کاملاً خلاف سند بنیادین آموزش و پرورش است، اضافه کرد: ما نگران هستیم با وجود این که شرایط آموزش زیربنایی، محتوایی و عمقی برای تعلیم فرزندانمان مهیا نشده است، این طرح نتواند نتایج ثمر بخشی داشته باشد.

"اصلاً بعید نیست که 15 یا 20 سال هم این طرح را جلو ببریم اما در نهایت بفهمیم که که مانند قضیه مقطع پیش دانشگاهی، چه ضربه ای خورده ایم. در واقع، شتابزدگی در اجرای این طرح، نمی تواند ما را به اهداف عالی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش برساند."

"نباید از یاد ببریم که این طرح تا چه میزان، پرهزینه است. مثلاً در حالی که تلاش کردیم تا در یک بازه پنج ساله، مدارس کشور را نوسازی کنیم اما با اجرای ساختار 3-3-6، دوباره باید معلم، کتاب و مدرسه را برای ساختار آموزشی جدید، تغییر دهیم که انجام این کار برخلاف ادعای دولت، بسیار هزینه بر است."

دولت برای اجرای این طرح غیر کارشناسی، زمان کافی هم ندارد!

فرهاد بشیری، عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی نیز در گفت و گو با خبرنگار ما، نسبت به اجرای طرح 3-3-6 انتقاد کرد و اظهار داشت: آموزش و پرورش از یک یک جایگاه و شان ممتازی برخوردار است و هرگونه تغییری در ساختار آموزش و پرورش، نیاز به کارشناسی دقیق دارد اما اجرای طرح سیستم جدید آموزش و پرورش، با محدودیت ها و کاستی های زیادی روبرو است.

اجرای این نظام جدید آموزش در کشور، کار بسیار جامعی است که عجله در اجرای آن، کل ماهیت کار را ناقص می کند. حتی برای ما جالب است که دولت برای اجرای این طرح غیر کارشناسی، زمان کافی هم ندارد! این نظام جدید آموزشی، می خواهد که در آینده به سمت سیستم 3-3-3 حرکت کند و این بدان معناست که در برخی از شهرستان ها و روستاهای کشور، باید مدارس جدیدی دایر کنند. از طرف دیگر، محتوای دروس هم باید عوض شود و معلم های جدید، جذب شوند. همه این ها یعنی این که در حال حاضر، نه بودجه کافی و نه وقت کافی برای اجرای این طرح در مهرماه سال آینده وجود دارد."

بشیری با بیان این که کمیسیون اجتماعی مجلس نسبت به نحوه اجرای سند تحول بنیادین آموزش کشور نگران است، عنوان کرد: اجرای این نظام جدید آموزش در کشور، کار بسیار جامعی است که عجله در اجرای آن، کل ماهیت کار را ناقص می کند. حتی برای ما جالب است که دولت برای اجرای این طرح غیر کارشناسی، زمان کافی هم ندارد!

"حتی اگر بخواهند در مهرماه 1390، کلاس های درس جدیدی به مدارس ابتدایی اضافه کنند، باز هم فرصت کافی برای اجرای این کار در تمامی استان های کشور وجود ندارد."

این طرح، توجیه فردی دارد اما توجیه علمی ندارد

در همین راستا، حسین سلیمی، کارشناس مشاوره تحصیلی و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی هم در گفت و گو با [#171جام جم آنلاین](#)؛ بر این اعتقاد است که نظام جدید آموزش و پرورش در شرایط فعلی، موفق نخواهد شد.

"معتقدم نظام جدید آموزش و پرورش، توجیه فردی دارد اما توجیه علمی ندارد. اجرای طرح 3-3-6 مثل این است که یک مربی فوتبال، شخصاً تصمیم گرفته باشد که ترکیب تیمش را مدام عوض کند."

وی با بیان این که اجرای موفقیت آمیز نظام جدید آموزش و پرورش، شرایط مطلوبی را می طلبد که در برهه فعلی، این شرایط مهیا نیست، اضافه کرد: قبل از اجرای نظام 3-3-6، آموزش و پرورش می بایست شرایطی را فراهم کند که بسیاری از مشکلات آموزشی کشور حل شود و تا وقتی هم که این مشکلات حل نشود، تغییر ساختار نمی تواند دردی را از سیستم آموزش و پرورش حل کند.

نظام جدید آموزش و پرورش، توجیه فردی دارد اما توجیه علمی ندارد. اجرای طرح 3-3-6 مثل این است که یک مربی فوتبال، شخصا تصمیم گرفته باشد که ترکیب تیمش را مدام عوض کند "قبل از اجرای نظام جدید آموزش و پرورش، دولت باید از نیروهای مناسب و متخصص در امر آموزش استفاده کند و نیروی انسانی خود را به فراگیری آموزش های تکمیلی ملزم سازد. محتوای کتاب ها باید با نیازهای روز متناسب شود و چینش مدیریت ها در حوزه آموزش نیز، باید با تخصص های مدیران مرتبط باشد."

سلیمی، وجود نگاه سیاسی برخی از مدیران به مقوله آموزش را یکی دیگر از دلایل شکست نظام 3-3-6 دانست و ادامه داد: بی توجهی به امر بهداشت روان در بین دانش آموزان، شیوع رفتارهای پرخطر در جمع محصلان، مشکلات سخت افزاری و وضعیت نامطلوب ساختمان های مدارس کشور و وجود معضل بزرگی مثل کنکور، از دیگر معایبی است که تا وقتی این مشکلات حل نشوند، تغییر چند باره نظام آموزشی نیز نمی تواند آموزش و پرورش کشور را موفق تر و پویا تر سازد.

نگاهی اجمالی به سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

بی شک، عمده ترین خروجی که برای سند تحول بنیادین آموزش کشور پیش بینی شده، دستیابی به اهداف علمی گنجانده شده در "سند چشم انداز توسعه ایران" است.

قرار گرفتن ایران در رتبه اول علمی و آموزشی کشور در سال 1404، یکی از مقاصد عمده تدوین و تصویب این سند ملی است که برای نخستین بار در سال 1384 تنظیم شد.

پژوهش محوری در مدارس، متناسب سازی دروس با توان دانش آموزان، تکیه بر مفاهیم دینی و قرآنی در کتاب های آموزشی، داشتن حافظان مسلط به قرآن، پرورش خلاقیت، بها دادن به استعدادها و تفکر محور کردن دانش آموزان، بخش عمده ای از تغییرات محتوایی است که در این سند ذکر شده و قرار است که تا 14 سال دیگر، شاهد یک تحول راهبردی عظیم در نظام تعلیم و تربیت عمومی باشیم.

مسوولان ذیربط با تکیه بر موارد ذکر شده در این سند بنیادین، در نظر دارند که از جهت ساختار نیز یک دگرگونی عمده ایجاد کنند و در نهایت، آموزش در مدارس ایران به سمت چهار دوره سه ساله حرکت کند.

البته بسیاری از کارشناسان و نمایندگان مجلس بر این موضع استوار هستند که در سند تحول بنیادین آموزش کشور، بیشتر بر روی تغییر در محتوای آموزش ها تاکید شده و تغییر ساختار و پایه های درسی (به این شکلی که دولتی ها قصد اجرای آن را در سال آینده دارند) مدنظر نبوده است.

حال، باید منتظر ماند و دید که آیا این ساختار جدید آموزشی، در نهایت می تواند کیفیت آموزش و پرورش در ایران را بهبود بخشد یا این که این نظام نوین، تنها به منزله عقب گردی 47 ساله و بی ثمر به روزهای کلاس ششم قدیم خواهد بود؟

امین جلالوند خبرنگار جام جم آنلاین